

## V. OCHRONA PRZED POWODZIĄ

### 1. PRZEBIEG I SKUTKI POWODZI W 2001R. W DORZECZU WISŁY

*inż. Leszek Boguta  
(Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Lublinie)*

Na terenie województwa lubelskiego wykonano obwałowania w zlewni rzeki Wisły na długości 196 km, które chronią użytki rolne przed skutkami powodzi o powierzchni 22 856 ha oraz około 17 500 gospodarstw rolnych oraz miasta -Kazimierz Dolny, Puławy, Dęblin oraz Terespol.

Większość wymienionych obwałowań wykonano w okresie " zaborów " oraz w latach 30 - tych i 40 - tych ubiegłego stulecia. Ich stan nie odpowiada warunkom technicznym, jakim powinny odpowiadać obiekty gospodarki wodnej, określonym w rozporządzeniu Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 20 grudnia 1996 r.

Wysokość tych wałów jest za niska od 1 -1,5 m, nie spełnia warunków bezpieczeństwa w zakresie stateczności i filtracji wody przez korpusy wałowe i podłoża wałów, a do zamknięcia doliny Wisły (na styku z województwem mazowieckim) należy wykonać 2,0 km nowego wału i 1 km w miejscowości Basonia pow. Opole Lubelskie.

Pełny zakres prac modernizacyjnych na urządzeniach ochrony przeciwpowodziowej obrazuje tabela 1 , oraz tabela 2 - potrzebę budowy nowych urządzeń.

Tabela 2.

Lp.	Nazwa rzeki	Obwałowania nowe wraz z budowlami	
		jedn.	ilość
1	2	3	4
1.	Wisła	km	3,0
2.	Wieprz	km	119,4
3.	Bug	km	21,5
4.	inne rzeki	km	26,3
<b>RAZEM</b>		<b>km</b>	<b>170,2</b>

Nie mniejsze problemy jak wykazały przechodzące fale powodziowe w latach 1997, 1998 i 2001 r. stwarzają mniejsze rzeki w zlewni Wisły. Udrożnienie koryt rzek jest niezbędne w celu ograniczenia skutków powodzi lokalnych, które w ostatnich latach są częste i wyrządzają nie mniejsze szkody jak rzeki duże.

Większość rzek uregulowanych wymaga wykonania poprawy drożności koryt z uwagi na wieloletnie zaniedbania w ich konserwacji co jest konsekwencją stałego znacznego obniżania środków budżetowych od początku lat dziewięćdziesiątych. I tak w rezultacie w roku 2002 projekt budżetu zakłada na ten cel środki w wysokości 4 764 tyś. zł co stanowi zaledwie 13,2 % rocznych potrzeb.

Katastrofalna powódź, która miała miejsce na przełomie miesiąca lipca i sierpnia boleśnie zweryfikowała stan sprawności hydraulicznej rzek tak

Tabela 1.

Lp.	Nazwa rzeki	Obwałowania w eksploatacji		Pompownie w eksploatacji		Modernizacja urządzeń przeciwpowodziowych			
		jedn.	ilość	jedn.	ilość	obwałowania		pompownie	
						jedn.	ilość	jedn.	ilość
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Wisła	km	110	szt.	8	km	70,9	szt.	7
2.	Wieprz	km	17	szt.	1	km	14,4	szt.	1
3.	Bug	km	11	szt.	1	km	1,5	szt.	1
4.	inne rzeki	km	58	szt.	-	km	21,1	szt.	-
<b>RAZEM</b>		<b>km</b>	<b>196</b>	<b>szt.</b>	<b>10</b>	<b>km</b>	<b>107,9</b>	<b>szt.</b>	<b>9</b>

Tabela 3.

Lp.	Stan ewidencyjny rzek i kanałów			Regulacja rzek i kanałów		Udrożnienie koryt rzek i kanałów	
		jedn.	ilość	jedn.	ilość	jedn.	ilość
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	rzeki nieuregulowane	km	503	km	453	km	50
2.	rzeki uregulowane	km	3975	km	6	km	2783
<b>RAZEM</b>			<b>4478</b>	<b>km</b>	<b>459</b>	<b>km</b>	<b>2833</b>

uregulowanych jak i nieuregulowanych. Zakres rzeczowy niezbędnych prac regulacyjnych i udrożeń koryt rzek wcześniej uregulowanych przedstawia tabela 3.

Powódź która dotknęła województwo lubelskie na przełomie lipca i sierpnia 2001r., była skutkiem niekorzystnej sytuacji meteorologicznej - oberwanie chmury nad terenami powiatów nowosądeckiego, a następnie krańckiego. Ogromne masy

wód zniszczyły koryta rzek: Sanna, Wyżnica, Tuczyn, Podlipie, Por i innych.

Na całym odcinku Wisły w województwie lubelskim przekroczone zostały stany alarmowe. Wskutek powodzi straty poniosły wszystkie gminy nadwiślańskie, a szczególnie ucierpiała gmina Łaziska, gdzie zostały przerwane wały powodziowe Wisły i nastąpiło bezpośrednie uderzenie fali powodziowej.

Tabela 4. Straty i szkody.

Wyszczególnienie			Ogółem obiekty i urzędzenia (suma rubr. 2+5+6+7+8 )	z tego : w administracji resortów						
				rolnictwa i rozwoju wsi			środowiska	spraw wewn. i administ.	transp. i gospod. morskiej	innych resortów
				razem	sektor publicz.	sektor prywat.				
0			1	2	3	4	5	6	7	8
OGÓŁEM	tyś.zł	01	103606,1	65 936,0	50 546,2	15389,8	107,8	1 995,4	34 896,2	670,7
Grunty orne	ha	02	4251,7	4251,7		4251,7				
	tyś. zł	03	12 102,6	12 102,6		12 102,6				
Użytki zielne	ha	04	7 398,8	7 398,8	107,4	7291,4				
	tyś. zł	05	2 882,3	2 882,3	13,2	2869,1				
Wały ochronne	m	06	34628,0	34628,0	34628,0					
	tyś. zł	07	42 180,0	42 180,0	42 180,0					
Budowle hydro-techniczne	szt.	08	10,0	10,0	10,0					
	tyś. zł	09	1 021,0	1 021,0	1 021,0					
Brzegi rzek i potoków	km	10	86,0	86,0	86,0					
	tyś. zł	11	1 722,0	1 722,0	1 722,0					
Budynki	szt.	12	91,0	71,0	1,0	70,0		2,0		18,0
	tyś. zł	13	582,3	440,3	30,0	410,3		35,0		107,0
Drogi krajowe	km	14	14,1						14,1	
	tyś. zł	15	11000,0						11 000,0	
Drogi wojewódzkie	km	16								
	tyś. zł	17	3 632,0						3 632,0	
Drogi gminne i powiatowe	km	18	244,4	53,8	53,8			7,7	171,9	11,0
	tyś. zł	19	16458,1	2 741,4	2741,4			45,0	13316,7	355,0
Mosty na drogach krajowych	szt.	20								
	tyś. zł	21	4 300,0						4 300,0	
Mosty na drogach gminnych i powiatów	szt.	22	11,0	5,0	5,0				6,0	
	tyś. zł	23	1 046,6	362,6	362,6				684,0	
Inne	tyś. zł	24	4 863,3	1 686,3	1 684,3	2,0	37,0	1 734,0	1 250,0	156,0
Straty pośrednie	tyś. zł	25	60,0						40,0	20,0
Wydatki na akcję p. powódź.	tyś. zł	26	1 755,9	797,5	791,7	5,8	70,8	181,4	673,5	32,7

Bilans strat i szkód na terenie województwa lubelskiego, powstałych w wyniku powodzi zamieszczone w tabeli 4.

### **Wnioski z przejścia fali powodziowej przez teren województwa lubelskiego w 2001 roku**

W województwie od 1981 roku, wody przekraczające stany alarmowe i to tylko o 28 cm pojawiły się dopiero w 1996 roku.

Przez kolejnych 15 lat nastąpiło samouspokojenie organów decydenckich, w wyniku czego:

- mały systematycznie nakłady na ochronę przeciwpowodziową,
- władze lokalne straciły instynkt mogącego pojawić się, zagrożenia i z bardzo dużą swobodą dysponowały terenami zalewowymi na różne cele budowlane,
- nowe ustawodawstwo, szczególnie w zakresie planowania przestrzennego, budownictwa, infrastruktury i gospodarki wodą, bardziej nawiązywało do podziału administracyjnego kraju a nie zlewni,
- w dalszym ciągu "popłatane" są stany własności i kompetencji w zarządzaniu gospodarką wodną,
- nie ustalono jasnych przepisów prawa określających kompetencje służb w stanach kryzysowych,
- jak przysłowiowe grzyby po deszczu powstają towarzystwa ekologiczne obejmujące ochroną prawie wszystko co żyje i rośnie poza człowiekiem i jego mieniem bez żadnego szacunku dla świętego prawa własności i priorytetów bezpieczeństwa,
- zmalała rola i ranga Wojewódzkich Zarządów Melioracji i Urządzeń Wodnych.

Dopiero w ostatnich latach, w których przyroda upomniała się o swoje prawa, mamy szansę uświadomić przedstawicielom władzy, że nie musi być tak, że "Polak jest mądry tylko po szkodziu".

Jest zatem czas na rzeczową dyskusję, co należy zmienić, jak programować zabezpieczenia przeciwpowodziowe i wreszcie jak i kto ma bronić w sytuacjach kryzysowych w czasie powodzi.

## **2. DZIAŁANIA PODEJMOWANE PRZEZ WIOŚ LUBLIN NA TERENACH OBJĘTYCH POWODZIĄ**

*Teresa Mazurek*

*(Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie)*

Na przełomie lipca i sierpnia 2001 roku w związku z zaistniałą w kraju sytuacją powodziową WIOŚ w Lublinie przeprowadził rozpoznanie dotyczące przypadków zalania bądź zagrożenia zalaniem obiektów oraz urządzeń ochrony środowiska na terenie województwa lubelskiego pod kątem możliwości zanieczyszczenia wód rzeki Wisły, środowiska gruntowo wodnego terenów zalanych oraz szkód w samych obiektach i utrudnień w ich funkcjonowaniu.

W ramach działań przeprowadzono kontrole:

- podmiotów gospodarczych zlokalizowanych na zagrożonych terenach,
- ujęć wody i oczyszczalni ścieków,
- składowisk odpadów komunalnych i przemysłowych,
- terenów po mogilnikach,
- stacji paliw.

Łącznie przeprowadzono 7 kontroli z poborem ścieków, dokonano wizji lokalnych 12 obiektów, pobrano 20 prób gleby oraz 10 prób wody z terenów dotkniętych powodzią.

W wyniku tych działań stwierdzono uszkodzenie obiektów oczyszczalni i sieci kanalizacyjnej w m. Gościeradów i m. Kazimierz oraz ujęć wody i sieci wodociągowej na terenie gmin Annapol i Wilków.

Ponadto zalane zostały kotłownie w Szkole Podstawowej i Ośrodku Zdrowia w Wilkowie.

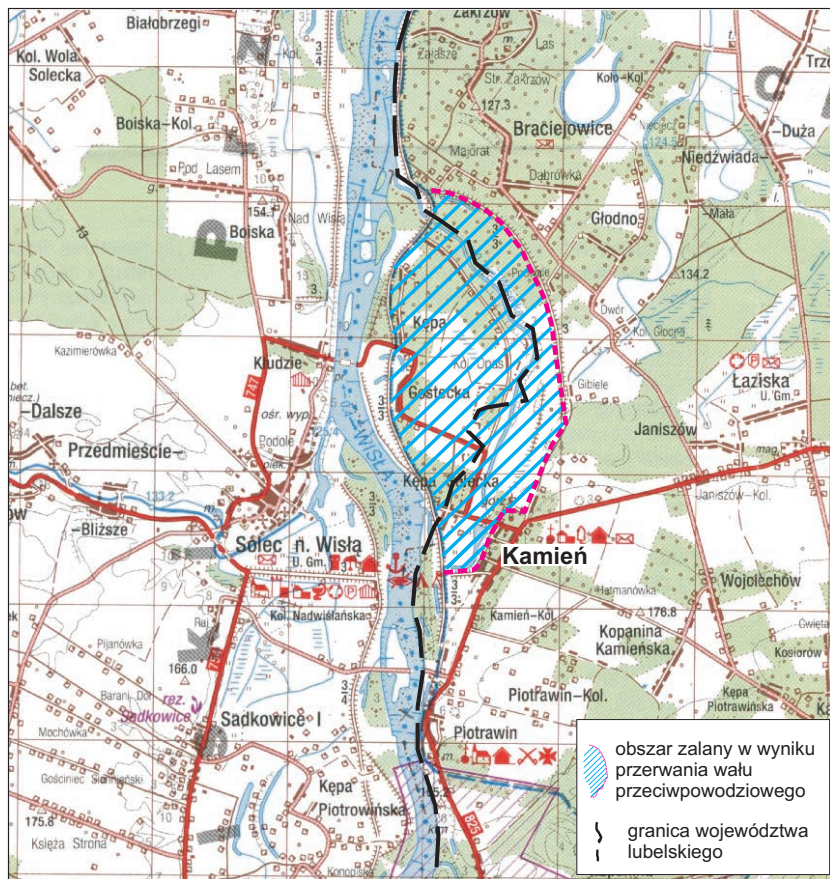
Po ustąpieniu fali powodziowej i oszacowaniu szkód przystąpiono do usuwania jej skutków.

Tutejszy Inspektorat opiniował wnioski o przyznanie środków finansowych z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na usunięcie szkód powodziowych.

Podmioty podjęły działania mające na celu odbudowę i modernizację uszkodzonej i zniszczonej infrastruktury (sieci kanalizacyjnej, wodociągowej, oczyszczalni ścieków i kotłowni) w ww. miejscowościach.

Uszkodzone obiekty przywrócono do pełnienia pierwotnej funkcji, jedynie w miejscowości Kazimierz prowadzona jest nadal modernizacja oczyszczalni ścieków.

**Obszar zalany w wyniku przerwania wału przeciwpowodziowego Wisły w miejscowości Kamień**



Wykonano w WMS WIOŚ Lublin wg informacji WZMiUW w Lublinie.

**Powódź w powiecie opolskim (lipiec / sierpień 2001)**



Chmielniki pod wodą w miejscowości Kamień



Obrona wałów w powiecie opolskim



Podgórz



Kamień

Fot. Archiwum: Zarząd Powiatu w Opolu Lubelskim